

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

1 Quid sit contractus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

INSTITVTIONVM
MORALIVM
PARTIS TERTIÆ
LIBER SEXTVS.
DE CONTRACTIBVS
generatim.

Quid sit contractus.

CAPVT I.

INTEQVAM singulorum contractuum tractationem aggrediar, generatim atque vniuersè de Contractibus disputabo.

Primo quaeritur, Quid in Iure nomine contractus veniat: & quomodo delinatur contractus à Iuriconsultis? Respondeo, contractum à Iuriconsulto in *l. Labeo. §. Contractum. ff. de verbo. signifi- cat.* ita deliniri, esse vtro citroque obligationem, videlicet, ex consensu duorum, vel plurium procurrentem. In qua definitione, vt Sotus amonauit, *lib. 6. de Iustitia, quæst. 2. art. 4.* Iuriconsultus naturam per effectum explicauit, non per formam, aut genus, & differentiam. Nam contractus obligationem parit, non est autem ipsa obligatio: Vnde obligatio tamquam effectus ex contractu producitur. Nec mirum est, Iuriconsultum in contractus definitione, effectum eius, non formam posuisse. Nam Philosophi quoque, qui exactius rerum naturas explanant, aliquando rem definiunt per causam efficientem, non per formam, veluti cum dicunt: Ita, est accensio sanguinis supra cor; cum tamen ita sit vindictæ cupiditas. Est quidem ita accensio sanguinis: quia existit ex accensione sanguinis supra cor. Et Mathematici definiunt lineam esse puncti fluxum; quia si quis in plano punctum duxerit, lineam efficiet: est tamen linea longitudo latitudinis ex parte.

Contractus igitur definitur tamquam per formam, genus, & differentiam: Actus inter duos, vel plures ex consensu ipsorum vtro citroque, hinc, & inde obligationem producens. Actus ponitur loco generis: nam contrahere, est agere; non tamen quicumque agit, contrahit. *l. Labeo, citata superius.* Cætera vero ponuntur, tamquam differentia. Porro contractus Græcè appellatur *συμβασις*. *l. Labeo prædicta*, quasi contra, vel vicissim actum, seu potius cum alio commutatam. *συμβασις* idem Græcis est, quod Latinis Commutatio, vel cum alio conuenio. Latini verò contractum dixerunt, à contrahendo; quia duo, vel plures simul ad vnam obligationem suam consensum trahant.

Secundo quaeritur, An sit propriè contractus, quando ex vna tantum parte, non vtriusque existit obligatio? Rebutus, & quidam alij, in *l. Labeo, paulò ante citata*, putauerunt propriè contractum esse, quando vtriusque,

vel ex vna tantum parte obligatio gignitur. Id probant quia Leges, & Iura contractum sæpenumero vocant, quando ex vna tantum parte est obligatio. Vnde in *l. Iulianus. §. Si quis à pupillo. ff. de Actionibus empti, & venditi, & l. Potest. ff. Mandati*, dicitur in contractu solum vnam partem obligari. Item in Iure sæpè donationes, & stipulationes, contractus appellantur: & tamen in donatione vnus tantum alteri obstringitur: quod etiam in stipulatione aliquando contingit. Creandum autem non est, Imperatores, Leges, & Iura, tam frequenter improprie loqui. Cum autè Iuriconsultus inquit in *l. Labeo*, dixerit contractum esse vtro citroque obligationem: non excludit à ratione contractus obligationem, quæ ex vna tantum parte nascitur, quia alibi Imperatores, Leges, & Iura, eiusmodi obligationem contractum esse dixerunt.

Communis est omnium Iuriconsultorum opinio, contractum propriè esse, cum vtro, citroque obligatio producitur ex consensu duorum, vel trium. Vnde Glossa, communi consensu comprobata in *l. Labeo, supra citata*, dixit, contractum accipi aliquando propriè, & strictè: & tunc esse actum, qui vtriusque obligationem gignit, & hunc contractum delinisse Iuriconsultum, in *l. Labeo*. Aliquando vero contractus accipitur fufus, & latus; veluti cum vna tantum pars alteri obligatur: & hoc modo donationes, & stipulationes, in quibus solum vnus sese alteri obstringit, dicuntur contractus, videlicet improprie, & late. Interdum etiam contractus, ad eam late accipitur, vt omnem obligationem, qua quis est alteri deuinctus. Leges contractum appellant. Vnde in *l. Commem. ff. de Iudic.* verba sunt hæc. [Omnem obligationem pro contractu habendam esse existimandum est, vt vbicumque aliquis obligatus, & contrahi videatur.] In præfenti verò contractum accipimus propriè & strictè, cum delinimus iuxta Iuriconsultum, esse actum inter duos, vel plures, qui ex ipsorum consensu vtro, citroque obligationem parit. Agimus autem in hæc libris sequentibus, de ijs etiam contractibus, in quibus ex vna tantum parte obligatio nascitur: & omnes, quamuis fufus, & latus, appellantur contractus.

Ex quo efficitur, vt si alicubi statuto caueatur: vt si quis intra decennium non petierit in iudicio, quod sibi debetur ex contractu, nequeat amplius petere: trahendum statum non sit ad contractum late, & improprie sumptum. Item, si in aliquo statuto dicatur: Hic vel ille non possit contrahere: non prohibetur polliceri, vel donare, vel transigere; quia simplex pollicitatio siue promissio, donatio & transactio, propriè contractus non sunt.

Obijcies, Mutuum, depositum, commodatum, Pignus sunt verè, & propriè contractus, & tamen in eis non est obligatio ex vtraque parte. Nam, qui mutuum dat, vel

qui deponit, vel commodat, vel tradit pignus, minime obligatur. Respondeo, dubitandum non esse, quin in hisce contractibus utrimque obligatio existat, videlicet inter dantem, & accipientem. De accipiente, id pater manifeste. Sed is etiam qui dat, accipienti obligatur: nam si mutuum, vel commodatum dederis eo ipso te obligasti ad non repetendum ante tempus, vel ante usum finitum, ad quem tu rem commodasti. Item teneris de dolo, & lata culpa; veluti si nummos reprobos, diminutos, vel adulterinos mutuos dedisti, vel vasa vitiosa commodasti. Insuper si deposuisti rem apud Titium, debes impensas solvere, quas Titius fecit in re deposita. Si deposuisti ferum forem, vel equum calcitrosium, teneris Titio de dolo, & lata culpa. Si rem loco pignoris creditori tradidisti, & is impensas in pignore fecerit, repetet eas iure a te: teneris quoque illi de dolo, & lata culpa.

Quot modis contractus diuidantur.

CAPVT II.

CONTRACTVS multipliciter diuidi solent. Primo alij dicuntur nominati, alij innominati. In *l. Matru- lis. ff. de Præscript. verb.* Quatuor contractus innominati vocantur, hi nempe, Do, vt des; Do, vt facias; Facio, vt facias; Facio, vt des; Cæteri contractus, Nominati appellantur. Porro quatuor illi contractus innominati sunt, quia speciale nomen non habent, quo vocentur, sed nomine generis appellantur. Nam v. g. Do, vt des, genus est, ita, vt comprehendat, & emptum, & venditum, locatum & conductum, qui sunt contractus nominati. Venditor enim dat rem, & emptor tradit pretium. Locator idem dat rem, & conductor soluit mercedem. Contractus igitur innominati nomen generis habent, & tanquam genera continent contractus nominatos, & ideo innominati dicuntur: res enim, aut personæ, non à communi, sed à speciali, & proprio nomine vocantur: speciale vero nomen habent contractus nominati.

Secundo diuiduntur contractus nominati: Alij enim sunt bonæ fidei; alij stricti iuris. Bonæ fidei contractus dicuntur, quia in eis bona fides spectatur, & agitur ex æquo, & bono, quatenus aliquid est restituendum, reficiendum, compensandum. *Instit. de Actionibus. §. in bonæ fidei.* Stricti iuris dicuntur, quia in eis agitur ex rigore Legis, & iuris scripti; vel ex rigore pactiois, siue conuentionis factæ inter eos, qui contraxerunt. Porro in *Instit. de Actionibus. §. Actionum, & in Glossa, cap. Cum venerabilis, de Exceptionibus* Contractus bonæ fidei recensentur hi, qui sequuntur. Depositum, Emptum, Commodatum, Locatum, Mandatum, Societas, Pignus, Permutatio. Stricti vero iuris numerantur sequentes: Mutuum, Stipulatio, Arbitrium. Numerat autem *ibi Iulianus Imperator* inter contractus bonæ fidei, Negotia gesta, Tutelam, Curam, Petitionem Hereditatis, Actionem de Præscriptis verbis, familiaris erascundæ, communis diuidendis; quia Actiones, non contractus diuisi in actiones bonæ fidei, & stricti iuris.

Tertio, diuiduntur contractus nominati in quatuor membra. Alij nimirum perficiuntur re, Alij consensu, Alij verbis, Alij literis, siue scripto; *Instit. de obligationi. §. vlt. & Instit. Quibus modis re contrahatur obligatio.* Qui perficiuntur re, sunt quinque: Mutuum, Commodatum, Precarium, Depositum, Pignus: Quibus potest addi Permutatio, quæ non nisi rei traditione completur. *l. i. ff. de Rerum permutat.* Donatio idem, iuxta illorum sententiam, qui putant, contractum esse actum inter duos pluresque, qui consensu ipsorum obligationem vel vtraque ex parte, vel ex vna tantum producat. Nam donatio vno modo fit, Traditione, altero tantum pacto, & simplici

promissione, quæ consensu consistit, vt suo loco dicam. Sed tunc potius est promissio futuræ donationis, quam donatio.

Contractus qui consensu complentur, sunt quatuor, Emptum, Locatum, Societas, Mandatum: verbis vero perficiuntur stipulatio, & fideiussoris obligatio. *Instit. de verb. obligat.* Literis contrahitur, quando præter consensum, requiritur etiam, vt in scriptum redigatur contractus, vel ob legis decretum, vel ob conuentionem contrahentium. Dicitur contrahi res, quia contractus non nisi rei traditione perficitur: consensu vero contrahitur, non quia solo meatus consensu compleatur contractus, sed quia siue certa, & prescripta verborum forma, ex ipso consensu quibuslibet verbis, signis, vel nutibus expresso contrahitur, nec opus est vlla traditione rei, vel scriptura, vel presentia eius, qui cum agimus. *Instit. de obligat. ex consensu.* Verbis vero dicitur contractus expleri; in quo requiritur certa formula verborum. Literis perficitur contractus, qui præter consensum contrahentium scripturam requirit.

Quarto, diuiduntur contractus nominati in eos, qui gratuito, & liberaliter fiunt, & in eos, qui non gratuito fiunt. Illi dicuntur vulgo fieri titulo gratuito, hi vero, titulo oneroso. Prioris generis sunt Mutuum, Commodatum, Precarium, Depositum, Mandatum, Obligatio fideiussoris. Posterioris generis sunt, qui fiunt pretio, vel mercede, vel re alia qualibet tradita, vel tradenda, veluti Emptum, Locatum, Societas, Permutatio, Datio dotis.

Quinto, Contractus nominati alij sunt, per quos dominium rei transfertur; ceteri generis sunt Mutuum, Emptum, Permutatio, Donatio; Alij, per quos transfertur tantum usus rei, veluti Commodatum, Locatum, Precarium; Alij, per quos nec dominium, nec usus transfertur, vt depositum, pignus.

Sexto, Contractus diuiduntur: nam alij sunt gratia accipientis tantum, vt Mutuum, Commodatum, Precarium; Alij, gratia solum dantis; vt Depositum, & Mandatum. Alij, gratia vtriusque dantis, & accipientis, vt Emptio, Locatio, Permutatio, Pignus, Societas. Aliquando vero, Commodatum, Mandatum, Depositum, sunt gratia dantis, & accipientis, vt *ibi in locis ostendam.*

Septimo, Contractus diuiduntur: nam alij per se, & propter se seorsum ab alijs contractibus seorsum, & separati consistunt, vt Emptio, Locatio, & alij huiusmodi. Alij vero semper cum alijs contractibus coniunguntur, quia ad alios contractus semper accedunt, vt fideiussoris obligatio, & pignus. Alij sunt, qui interdum cum alijs coniunguntur, interdum vero sunt per se ab alijs seorsum, vt Societas; & quæ vulgo dicitur assicuratio; hoc est periculi susceptio.

Quot sint species contractuum.

CAPVT III.

PRIMO quaeritur, An contractuum species ad certum quendam, ac determinatum numerum reduci, ac reuocari queant? Sciendum est quosdam Auctores contractuum species adeo multiplicare, vt ad triginta vsque illas extendant, & trahant. Ita *Contractus de Contractibus, quæst. 17.* numerat enim ille contractus nominatos, & reponit inter contractus eos, qui quasi contractus dicuntur, sed profecto sine ratione. Alij vero, è contrario, ad paucissimum genera contractuum, ad septem nempe duntaxat, redigunt, ac contrahunt: quemadmodum *Sotus, lib. 6. de Iustitia, quæst. 2. art. 1.* immetitò sanè reijciens à numero contractuum, mutuum, depositum, pignus, contra Leges, & Iura; & absque ratione prætermittens societatem, mandatum, fideiussionem, feudum. *S. Antoninus, par. 3. tit. 8. cap. 2. enumerat*